

Vergaderjaar 2008–2009

21501-02

Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen

Nr. 890

**BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN BUITEN-
LANDSE ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 april 2009

Graag bieden wij u hierbij de geannoteerde agenda aan van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van 27 en 28 april 2009.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
F. C. G. M. Timmermans

Geannoteerde agenda van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen (RAZEB) van 27 en 28 april 2009

Algemene zaken

Kroatië

De Raad zal mogelijk spreken over de huidige stand van zaken met betrekking tot de toetredingsonderhandelingen tussen de EU en Kroatië. De onderhandelingen stagneren omdat Slovenië een blokkade heeft gelegd op een tiental onderhandelingshoofdstukken vanwege het bilaterale grensgeschil met Kroatië over toegang tot de Adriatische Zee. Nederland stelt zich op het standpunt dat bilaterale kwesties in onderling overleg dienen te worden opgelost en niet zouden mogen interfereren met de toetredingsonderhandelingen. Nederland hoopt op een spoedige oplossing van dit bilaterale geschil, bijvoorbeeld via (juridische) arbitrage. Het Tsjechische voorzitterschap tracht een bemiddelende rol tussen de betrokken landen te spelen. Daarnaast zorgt de beperkte voortgang in de hervormingen op justitieel terrein voor verdere vertraging in het onderhandelingsproces. Kroatië werkt volgens Hoofdaanklager Brammertz nog niet volledig samen met het Joegoslavië-tribunaal. Nederland stelt zich samen met een aantal andere lidstaten op het standpunt dat Kroatië meer resultaten dient te leveren in de samenwerking met ICTY alvorens voortgang kan worden geboekt in de onderhandelingen over het hoofdstuk over rechtelijke macht en fundamentele rechten (hoofdstuk 23).

Diversen

– Sociale Top

Het voorzitterschap zal de Raad informeren over de beoogde uitkomsten van de Sociale Top in trojka-formaat op 7 mei. Het is de bedoeling dat de Top concrete aanbevelingen aan de lidstaten zal doen om de sociale gevolgen van de crisis alsmede de gevolgen voor de werkgelegenheid aan te pakken. De komende weken vinden drie voorbereidende workshops plaats in Spanje, Zweden en Tsjechië. Naar nu bekend zal de Sociale Top in Praag plaatsvinden.

– Southern Corridor

De Raad zal spreken over de beoogde uitkomsten van de Top inzake de Zuidelijke Corridor (Southern Corridor) die op 8 mei as. in Praag zal worden gehouden. De EU is op trojka niveau vertegenwoordigd. De Zuidelijke Corridor is een thematisch samenwerkingsverband tussen de EU enerzijds en Azerbeidjan, Georgië, Kazachstan, Turkije en Turkmenistan anderzijds. De inzet van de Zuidelijke Corridor is om te komen tot een transparant, non discriminatoir transit- en investeringsregime voor gas en olie in de regio. Ook bredere transportvraagstukken staan op de agenda. De Europese Commissie zal naar aanleiding van de Top een actieplan voor de Zuidelijke Corridor ontwikkelen.

Nederland is groot voorstander van dit initiatief, dat energie en transportvraagstukken plaatst in de bredere relatie met genoemde landen. Een coherente benadering is daarbij van belang. Nederland zal daarnaast aangeven dat ook andere landen (bv Irak en Rusland) op ad hoc basis bij de Zuidelijke Corridor zouden kunnen worden betrokken.

Externe Betrekkingen

Europees Nabuurschapsbeleid

De Europese Commissie zal een toelichting geven op haar (jaarlijkse) mededeling over de implementatie van het Europees Nabuurschaps-

beleid. Deze mededeling is eerst op 21 april beschikbaar. Nederland zal in de Raad stellen dat het Europese Nabuurschapsbeleid een essentieel kader vormt om de relatie tussen de EU en haar burens vorm te geven. Wederzijds belang, solidariteit en conditionaliteit zijn voor Nederland nog steeds de kernbegrippen in het Nabuurschapsbeleid.

De EU heeft groot belang bij stabiliteit alsmede economische en rechtstatelijke ontwikkeling (inclusief respect voor mensenrechten) bij haar burens.

De in juli 2008 gelanceerde Unie voor de Mediterrane Regio (UMR) heeft dankzij een aanvankelijke voorspoedige start een nieuwe (multilaterale) dimensie gegeven aan de Zuidelijke poot van het Europese Nabuurschapsbeleid. Maar vanwege de (nasleep van de) crisis in Gaza werden op verzoek van de Arabische groep alle geplande politieke bijeenkomsten van de Unie voor de Mediterrane Regio uitgesteld. De bilaterale dialoog tussen de EU en de Mediterrane Partners (uit hoofde van ondermeer de associatieakkoorden) vindt wel doorgang.

De Oostflank van het Europese Nabuurschapsbeleid zal worden verrijkt met de oprichting van het Oostelijk Partnerschap, waarover uw Kamer op 13 maart jl. een brief is toegegaan en waarover de regering op 2 april met uw Kamer debatteerde. Dit Partnerschap zal op 7 mei officieel worden gelanceerd met een Top in Praag (zie hieronder).

Birma

De Raad zal spreken over de actuele situatie in Birma en de verlenging van het Gemeenschappelijk Standpunt inzake Birma (dat ondermeer het sanctieregime vaststelt). De Birmese autoriteiten trekken zich niets aan van de kritiek van de internationale gemeenschap op het gebrek aan democratisering en respect voor mensenrechten en gaan door met het organiseren van algemene verkiezingen voor 2010 op basis van ondemocratische beginselen, waardoor op voorhand vaststaat dat deze niet vrij en eerlijk zullen verlopen. Vrijwel alle leiders van oppositionele partijen zijn in detentie. Bemiddeling door de VN heeft op het politieke vlak nauwelijks resultaat gehad in het afgelopen jaar. Wel is bewerkstelligd dat na cycloon Nargis de internationale hulpverlening in de delta tot stand kon komen.

Nederland ziet op dit moment geen aanleiding om het bestaande Gemeenschappelijk Standpunt aan te passen. De bestaande sancties zijn specifiek gericht op leden van het regime die verantwoordelijk zijn voor schending van de mensenrechten. Deze sancties hebben tot nu toe weinig effect gehad op het democratiseringsproces in Birma.

Leidraad voor het politieke proces blijven de VN-inspanningen, onder leiding van gezant Gambari, die door de EU worden ondersteund.

De Raad zal zich, los van de genoemde verlenging van het Gemeenschappelijk Standpunt, de komende tijd buigen over de vraag hoe het beleid ten aanzien van Birma effectiever kan worden gemaakt, in samenhang met het VN-proces. Het blijft noodzakelijk de dialoog met Aziatische landen over Birma voort te zetten. Ook zal de EU een dialoog met Birma moeten aangaan, vanzelfsprekend in kritische zin. De Raad zal zich voorts beraden op ondersteuning van activiteiten van Birmese Niet-Gouvernementele Organisaties en versterking van het maatschappelijk middenveld via de uitvoering van hulpprogramma's, met het oog op vermindering van het isolement van de Birmese bevolking.

Follow-up informele Top EU VS

De Raad zal terugblikken op de EU-VS Top met president Obama en minister Clinton en spreken over de follow-up van de Top, in het bijzonder over de samenwerking in Afghanistan. Het verslag van de Top is uw Kamer toegegaan op 9 april jl.

Wat betreft Afghanistan heeft President Obama bij de Top de nadruk gelegd op onderwerpen die ook tijdens de Afghanistan-conferentie in Den Haag aan de orde kwamen: meer aandacht van zowel de VS als van de EU voor de regionale context, een sterkere «civilisering» van de internationale betrokkenheid bij Afghanistan, economische ontwikkeling, goed bestuur en de *rule of law*. Daarnaast verzocht de VS de EU een leidende rol te spelen in het verzekeren van veilige, democratische en eerlijke Afghaanse presidents- en parlementsverkiezingen, en additionele Europese steun voor het opleiden van Afghaanse politie.

Nederland zal blijven pleiten voor nauwe EU-VS-samenwerking op bovengenoemde prioritaire thema's, waarbij de samenwerking gebaseerd moet zijn op complementariteit en medeverantwoordelijkheid. Met name op het gebied van politiehervorming in Afghanistan zal Nederland pleiten voor een sterkere Europese inzet. Voor de ondersteuning van de Afghaanse presidentsverkiezingen heeft Nederland een financiële bijdrage geleverd en zullen voorts het Afghaanse leger en de politie in Uruzgan bijgestaan worden bij het verzekeren van de veiligheid. Nederland zal andere Europese landen vragen om eveneens naar vermogen bij te dragen. Om de Europese betrokkenheid bij de regionale context verder vorm te geven is Nederland voorts voorstander van een EU-Pakistan Top, die mogelijk nog tijdens het Tsjechische voorzitterschap zal kunnen plaatsvinden.

MOVP (Midden-Oosten Vredesproces)

De kans op spoedige vorming van een Palestijnse eenheidsregering is uiterst gering, nu de verzoeningsgesprekken tussen Fatah en Hamas onder leiding van Egypte op 4 april wederom zijn opgeschort tot eind april. Inmiddels is wel de nieuwe Israëliëse regering geïnstalleerd. Deze regering, die onder leiding staat van MP Netanyahu, heeft nog geen inzicht gegeven in haar precieze voornemens met betrekking tot het MOVP.

Weliswaar zijn er oude en nieuwe uitspraken bekend van leden van het kabinet, maar de voornemens en daden van de regering kunnen thans nog niet worden beoordeeld.

De vooruitzichten op een snelle herstart van de vredesbesprekingen zijn momenteel, mede in het licht van het voorgaande, niet rooskleurig. Nederland is van mening dat de EU als lid van het Kwartet, in nauwe samenspraak met de VS, er daarom bij de partijen op moet blijven aandringen om snel weer met elkaar in overleg te treden. Een dergelijk overleg kan volgens Nederland alleen succesvol zijn indien *alle* partijen zich gebonden houden aan eerder overeengekomen akkoorden en beginselen, te weten de Routekaart, Annapolis, de Kwartetvoorwaarden en het Arabisch Vredesinitiatief. Ook de VS heeft het belang hiervan meerdere malen benadrukt. Die voorwaarden acht Nederland van onverminderd belang en dienen kernonderdeel te zijn van de boodschap die door de EU richting beide partijen wordt afgegeven.

Oekraïne

In Oekraïne woedt een machtsstrijd tussen President Joesjtsjenko en Premier Timosjenko, die zich voorbereiden op de presidentsverkiezingen later dit jaar (op 25 oktober a.s.)

Als gevolg van de politieke crisis wordt er nauwelijks werk gemaakt van uitvoering van het IMF-reddingsplan («Stand-by Arrangement»), waaraan strikte voorwaarden zijn gebonden op het gebied van evenwichtige begroting, fiscale discipline en sanering van de bancaire sector. Het IMF heeft daarom de begrotingssteun (ad US\$ 16.4 miljard) aan Oekraïne voorlopig opgeschort. Zolang er geen overeenstemming is met het IMF, is er ook geen uitzicht op additionele bilaterale buitenlandse leningen.

Door de machtsstrijd wordt op politiek niveau evenmin de bestrijding van de gevolgen van de financieel-economische crisis ter hand genomen; broodnodige hervorming blijft uit.

Nederland is van mening dat politieke en economische stabiliteit in Oekraïne in het belang is van de EU en dat de Oekraïne moet worden opgeroepen het hervormingsmomentum weer op te pakken zodat aan de IMF-conditionaliteiten kan worden voldaan

(eventueel) Georgië

De Raad zal mogelijk ook spreken over de situatie in Georgië naar aanleiding van de door de Georgische oppositie georganiseerde demonstraties, die begonnen op 9 april jl. in Tbilisi en waaraan naar schatting enkele tienduizenden Georgiërs deelnamen. De demonstraties zijn vooralsnog rustig verlopen en er hebben zich geen noemenswaardige incidenten voorgedaan. De Georgische oppositie, waarvan een aanzienlijk deel na de verkiezingen in mei 2008 uit het parlement is gestapt, is kritisch over het beleid van president Saakashvili en eist zijn aftreden. De kritiek van de oppositie richt zich vooral op de rol die president Saakashvili speelde bij het gewapende conflict met Rusland over Zuid-Ossetië in augustus jl. en zijn aanpak van de financiële crisis, waarvan de effecten ook in Georgië merkbaar zijn.

Nederland is van mening dat de Georgische regering en de oppositie een constructieve dialoog met elkaar moeten aangaan en alle partijen zich volledig moeten blijven inzetten voor een vreedzame democratische oplossing. Daartoe zou het goed zijn als de oppositie weer zitting neemt in het parlement.

Iran

De Raad zal nader worden geïnformeerd over het verloop en de uitkomsten van het overleg tussen China, Duitsland, Frankrijk, Rusland, het VK en de VS (E3+3) van 8 april jl. over de wijze waarop Iran kan worden bewogen uitvoering te geven aan de relevante Veiligheidsraadresoluties.

Na afloop van dit overleg heeft de E3+3 zich bereid getoond wederom directe gesprekken met Iran aan te willen gaan in een hernieuwde poging een diplomatieke oplossing te vinden voor het Iraanse nucleaire vraagstuk. Van belang is dat de VS zich hierbij nadrukkelijk heeft aangesloten en zonder voorwaarden vooraf zal deelnemen aan eventuele besprekingen. De E3+3 heeft tevens verklaard dat hun aanbod nog steeds staat voor vergaande samenwerking op politiek, economisch en veiligheidsterrein dat in juni 2008 aan Iran is gepresenteerd, maar waarop tot op heden nooit een definitieve reactie is ontvangen.

Nederland verwelkomt de uitnodiging van E3+3 aan Iran om directe gesprekken aan te gaan teneinde een bevredigende oplossing te vinden voor het nucleaire vraagstuk. De bevestiging dat ook de VS hieraan actief zal deelnemen wordt van grote waarde geacht.

Nederland is van mening dat het nu aan Iran is om deze geboden kans met beide handen aan te grijpen en te laten zien dat het land ernst is om zich in deze kwestie verantwoordelijk op te stellen.

Moldavië

Op verzoek van Roemenië zal de Raad spreken over de situatie in Moldavië. De uitslag van de verkiezingen op 5 april jl. in Moldavië, die door de regerende Communistische Partij zijn gewonnen, heeft tot ernstige ongeregelheden geleid in Moldavië. Voor de appreciatie van de Nederlandse regering van de ontwikkelingen in Moldavië zal uw Kamer

conform het verzoek van de commissie buitenlandse zaken een separate brief toegaan.

Moldavië heeft buurland Roemenië ervan beschuldigd de ongeregelheden te Moldavië te hebben opgestookt, en heeft een aantal maatregelen tegen Roemenië getroffen (uitwijzing van de ambassadeur, herinvoering van visumplicht voor Roemeniërs). Roemenië wijst de Moldavische beschuldigingen van de hand, en vraagt om steun van EU-partners om de Moldavische autoriteiten aan te spreken op anti-Roemeense maatregelen. Daarnaast vraagt Roemenië aandacht voor vermeende mensenrechtenschendingen in Moldavië.

Diversen

Top Oostelijk Partnerschap

Onder «Diversen» zal de Raad spreken over de Top van 7 mei in Praag waar het Oostelijk Partnerschap officieel zal worden gelanceerd. Nederland verwelkomt het Oostelijk Partnerschap. De EU heeft veel politieke, economische, veiligheids- en energiebelangen in de regio. We hebben gezamenlijke belangen bij het steunen van de oostelijke partners in hun transitieproces naar goed functionerende democratieën en een markteconomie. De verklaring van de Europese Raad (18–19 maart) stelt echter ook duidelijke voorwaarden aan de intensivering van de betrekkingen met de oosterburen en biedt mogelijkheden voor differentiatie tussen de deelnemende landen. Democratie, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten zijn cruciale randvoorwaarden in de samenwerking die, mede dankzij Nederland, in de verklaring van de Europese Raad zijn opgenomen.

Zoals in het verslag van het Gymnich op 27 en 28 maart jl. aan uw Kamer is gemeld, zal mogelijk onder dit agendapunt nader gesproken worden over de aanwezigheid van Wit-Rusland bij de Top op 7 mei. Nederland blijft daarbij van mening dat president Loekashenko bij de Top in ieder geval geen platform mag worden geboden. Ook moet de indruk worden voorkomen dat Wit-Rusland in dezelfde positie is als andere deelnemers aan het Oostelijk Partnerschap. In elk geval dient Wit-Rusland tijdens de Top in heldere taal te worden aangesproken op de tekortkomingen op het gebied van democratie en mensenrechten.